

Mélyvíz vagy dagonya – vagy inkább mocsár?

Március 30-án a televízió 2-es csatornáján Várbíró Judit szerkesztésében és Kovács Sándor műsorvezetésével sugározták a „Mélyvíz” legutóbbi adását, melyen az indító kérdés szerint arra kellett volna választ kapni a meghívott vendégektől, hogy sok-e az államilag finanszírozott budapesti szimfonikus zenekar, azonban – bár a műsorvezető sokszor kiragadva a szót az éppen beszélő szájából (túl)markánsan igyekezett a saját elképzelése szerinti mederbe kényszeríteni a hozzászólásokat – óhatatlanul szóba kerültek a vidéki zenekarok is. Annál is inkább mivel fehéren-feketén kiderült, hogy az egyébként széles körben *nem* publikált, de tudottan a zenekarok számának csökkentését javasló Fischer Iván féle dolgozatra épülő műsorvezetési és kérdezős koncepció nem vette figyelembe, hogy országunkban Budapesten a legkevesebb a közvetlen állami, vagy önkormányzatokon keresztül folyó támogatásban részesülő zenekar, amennyiben az ország Budapestből és vidékből áll. Furcsának tűnt az is, hogy az érdekeltektől szerették volna hallani a beismerő vallomást fölösleges mivoltukat illetően, az pedig már egyenesen kínosnak tűnt, hogy az ugyancsak bőszes általános és országos jellegű kérdések tekintetében mindenképpen illetékes Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége – véletlenül vagy szándékosan – szintén nem került a meghívottak listájára, így vitába szállni sem tudott olyan sanda csúsztatásokkal, melyek már a hitelrontás kategóriájába tartoznak. Az MNFZ képviselőjében meghívott Kovács Géza, kényszerűségből, mint elnökségi tag ugyan megpróbálta visszautasítani Fischer Iván kijelentéseit, de ez is csak addig sikerült, amíg a műsorvezető sokadszor közbe nem avatkozott.

Végig nézve, és tárgyilagosan elemezve a műsort úgy tűnt, hogy itt valami nem született meg, itt elmaradt a bumm! Éppen ezért felmerült bennem a kérdés: Mít akart elérni a műsor: A „túl sok a magyar zenekar” szlogen népszerűsítését, sulykolását abba a néhány nézőbe akik még nem tértek nyugovóra, vagy annak beismerését, hogy mindaddig amíg 150 muzsik

(alkalmasint munkanélküli) nem jelenik meg egy próbajátékon addig nem lesz országunkban igazi zenekari színvonal? „Sajnos” a jelenlévők – szponzorok, fenntartók, igazgatók és művészeti vezetők nem értették meg a burkolt célkitűzést, és mintha összebeszéltek volna, bizonyították szinte az ellenkezőt: Magyarországon az egyik legnagyobb vonzerőt jelenti az idetelepülő tőke szempontjából hazánk világviszonylatban is igen magasnak mondható kulturális szintje, a kulturális szolgáltatások sokszínűsége, ezen belül pedig természetesen a zenekultúra kimagaslóan magas szintje. Még Schiffer János is úgy fogalmazott, hogy az állam nem engedheti meg magának, hogy az értéktérítő kultúrát „piacosítsa”, ne támogassa.

Hozzá tartozott volna a műsorhoz egy objektív nemzetközi összehasonlítás is, hol mi mennyi.

Nos, Budapesten 8 zenekar van. Ebből mindössze **egy** zenekar kap közvetlen állami támogatást, az MNFZ, kettő pedig önkormányzati, illetve az önkormányzaton keresztül elenyésző költségvetési támogatást. A többi zenekart fenntartói, szponzori, és pályázati pénzekből működtetik. Itt legfeljebb egy kérdés merülhet fel, vajon melyik zenekar kapja a legtöbb miniszteri különkeret-pénzt, illetőleg minisztériumi pályázatásokon elnyert pénzt, ami végül is szintén állami pénz. Ha ez publikus lenne, valószínűleg érdekesebb lenne, mint a TV-műsor. Vidéken majdnem egyöntetű a helyzet: az idén alakult Szolnoki szimfonikus Zenekart nem számolva a zenekarok 60-70% önkormányzati és 30-40% költségvetési támogatásokból tartják fenn.

Nézzük Európát:

Németországban, nyugaton 90 db 100%-osan szubvencionált szimfonikus zenekar van (ebből 1 a Berlieni Filharmonikusok, 11 rádiózenekar, a többi állami és városi), továbbá 5, szintén államilag támogatott(!) kamarazenekar, ezen felül keleten pedig 52 szimfonikus zenekar és 4 kamarazenekar ugyanolyan támogatási formákba. Tehát 90 millió lakosra 142 szimfonikus zenekar jut zömében állami,

de mondhatjuk úgy is, hogy 100%-osan adófizetői pénzből. (adatok: Das Orchester 98/2)

Angliában összesen 101 zenekar van, a Brit Zenekarok Szövetsége 75 tagot számol. Itt is minden zenekar kap több kevesebb állami támogatást. Így például Londonban a London Symphony Orchestra 1.16 millió font önkormányzati támogatás mellé ugyanannyit kap az államtól is, a London Philharmonic Orchestra az önkormányzati 330 ezer fonthoz 700 ezer fontot kap az államtól, a Philharmonic Orchestra 700 ezer, a Royal Philharmonic Orchestra pedig 300 ezer fontot kap az államtól. (az adatok az ABO elnökétől, Libby Mac Namarától származnak)

Hollandiában 13 zenekar van, ebből 3 vegyes, 10 pedig tisztán állami támogatással tartja fenn magát. (az adatok Rudolf Wolfensbergertől a Holland Szövetség igazgatójától származnak)

Nos ebből talán kiviláglik, hogy Európa felé menetelve talán nem éppen a kultúra rombolása lenne a feladatunk, sőt ellenkezőleg, egyik legfőbb „exportcikkünk” és vonzerőnk révén inkább annak fejlesztése, még magasabb szintre emelése. Vajon a közszolgálati médiumok szerkesztői és magasán képzett műsorvezetői, miért nem olyan – ma már valóban aktuális műsorokat – szerkesztenek, ahol a kérdések arra vonatkoznának, hogy a nagy vonzerőt jelentő kultúrába vajon miért nem áramoltatják vissza kötelezően az ideáramló tőke egy részét? Vagy miért nem azt a kérdést teszik fel, hogy igazságos elosztás-e, ha ugyanazon feladatokat elvégző, országunk művészi renoméját egyformán emelő zenekarok szabályozatlanul, a fenntartók egyéni elképzelései szerint kapják javadalmazásukat, esetenként egy fillér állami támogatás nélkül?

És most néhány szót a Szövetségünket ért csúsztatásra, mely szerint egyesületünk csupán az állami pénzek egymás közötti elosztására jött létre:

Aki valaha is részt vett annyira a magyar zenei életben, hogy figyelemmel kísérsje a – sajátján kívüli – új kezdeményezéseket, az jól tudhatja, hogy a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége (és

nem „zenekarok” szövetsége, ami akár népi, vagy fúvós, vagy akár pop-zenekarokat is takarhatna), továbbá nem szabadúszó (értsd: leginkább „ad hoc” zenekarokban előforduló), vagy külföldre szakadt muzsikusok gyűjtőháza, hanem egy olyan önkéntesen létrejött szakmai fórum, amely speciálisan a magyar **hivatásos** szimfonikus zenekarok általános, művészeti és szabályozási problémáival foglalkozik, elősegítendő az **összes** magyar szimfonikus zenekar szakmai fejlődését, miközben mindannyiukat – a fejlődésük során kialakult különbözőségeik ellenére – igyekszik egységes elvek alapján képviselni az összes fórumon. E sorok nem alkalmasak arra, hogy Szövetségünk teljes alapszabályát ismertessük, de a fentiekből is kiderül, hogy itt olyan kezdeményezésről van szó, mely bizonyítottan nemcsak cél érdekében jött létre, PEARLE-tagságunk révén bizonyítottan az európai normáknak megfelelően, és különböző tevékenységeink – kiadványok, rendezvények, tanácsadó és koordináló szolgáltatás, karmesterek és zenekarok eredményes képviselete más fórumokon – révén bizonyítottan a köz és a magyar kultúra önzetlen szolgálata érdekében.

Hogy ebből kimaradt magyar zenekar, az – az igazi okokat megvizsgálva – legalábbis elgondolkodtató. Hiszen a BFZ dokumentálhatóan részt vett a szövetség megalakítása szándéknyilatkozatának megfogalmazásában éppúgy, mint az alapelvek kialakításában, továbbá, a későbbiek folyamán belépési szándékait **írásban** jelezve igencsak nem úgy tűnt, hogy bármivel is ne értene egyet, vagy ép-

penséggel olyan rossz a véleménye a Szövetségről, mint Fischer Iván a műsorban elhangzott mondataiból erre következtetni lehetett.

Annál inkább mutatkozott probléma azon jelentkezési ív kitöltésénél, mely minden tagszervezetre nézve kötelező, sőt a tagság feltétele, nevezetesen annak okán, hogy ezen önkéntes szervezetet a zenekarok (és nem a munkáltatók) hozták létre, a belépést csakis a demokratikusan választott zenekari bizottságok (művészeti bizottságok/tanácsok) tehetik meg, miközben – egymásrataltságotuk demonstrálható – a zenekarok igazgatói is képviselői (tehát szavazati és választhatósági) joggal rendelkeznek. Nos ez az az elv, ami egyébként a tradicionális európai zenekari kultúra sajátja – mármint a művészek demokratikus joga a zenekaron belüli önszerveződéshez, és döntésekben való részvételhez, ad absurdum **a karmester személyét illetően** – ami úgy tűnik hiányosan van jelen a BFZ struktúrájában, hiszen nem akadt alany (mármint demokratikusan választott zenekari testület) aki/amely a belépési nyilatkozatot aláírta volna. Úgyszintén nehézségeket okozhatott a kérdőív gazdálkodásra vonatkozó része, hiszen abban közölni kellett volna – többek között – az összes bevételi forrást, mint azt az összes többi zenekar – a Szövetség saját belső használatra – megteszi. Tán ezért alakulhatott úgy, hogy a belépési szándéknyilatkozat fölötti örömmünkben a BFZ illetékeseivel interjúkat készíteni akaró újságíró csak fürgeségének köszönhetette, hogy nem a kezére csapták az ajtót.

Ami pedig a magyar muzsikusok elvándorlását illeti, meg kellene vizsgálni, hogy – bár a nyomorúságosan alacsony hazai muzsikus fizetések emelése elodázhatatlan, és a feltételek megteremtésében **igenis részt kell vennie az államnak**, mint a zenekarok vonzerő-gyakorlásának legfőbb haszonélvezőjének – igaz-e, hogy *a muzsikusokat csak pénzzel lehet egy zenekarnál tartani*. Ha ez kizárólag így lenne, talán nem lenne akkora elvándorlás a legjobban fizető zenekarból sem.

Ezek után tényleg el kellene gondolkodni azon, hogy vannak-e olyan jellegű problémák a magyar zenekari életben, mint amik – köszönhetően a szorgos terjesztőknek – a legkülönbözőbb fórumokon kaphatnak teret, vagy rá kell jönnünk arra, hogy hol keressük a bajok gyökerét, sőt **ki is kell ezt mondanunk**. Azt mindenestre már most ki lehet mondanunk, hogy elég volt a magyar zenekari kultúra sanda célú rombolásából. Elég volt abból, hogy demagógiákat terjesztve becsületesen dolgozó és példásan fejlődő zenekarok létre törjenek, és elég volt abból, hogy az önzés határait nem ismerve mindenki jussát akarják! Szövetségünk 13 tagzenekara példás összhangban tevékenykedik a mostoha körülményei ellenére is. Jobbitó és egymást segítő akarattal minden támogatást megad a magyar zenekari kultúra magasabb szintre emeléséhez, de nem engedi, hogy zenekarnak zenekar legyen farkasa.

Popa Péter

a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének elnöke

FELHÍVÁS

valamennyi zenekar, művészek, hangszerkereskedők és javítók számára

1998. március 22-re virradóan a Pécsi Szimfonikus Zenekar próbaterméből eddig ismeretlen tettesek az alábbi hangszerket és tartozékokat tulajdonították el:

- világos tónusú brácsa, a lakkozás foltos, 1953 vagy 1957-es gyártású, Eugen Mann feliratú vonóval
- Marosvári László által készített nagyméretű, vörösbarnás brácsa, 1986. op. 18. Otto Dürschmitt típusú vonóval.
- világos tónusú román hegedű, Giga Vasile 1995, a vonó NDK gyártmányú Thomas Gerherth

– továbbá 5 db vonó, három zenekari tag tulajdonát képezték.

Amennyiben tisztázatlan eredetű hangszerket kínálnak Önöknek megvételre, vagy bármilyen módon információval tudnak szolgálni a fenti hangszerek hollétéről, kérjük értesítsenek minket:

Pécsi Szimfonikus Zenekar, 7621 Pécs, Király u. 18.
Tel./Fax: (72) 324-350, 242-793